

مقایسه شیوه مدیریت در مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی (از لحاظ شاخصهای هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری، ارتباطات، انگیزش)

معصومه خسروی‌نیا^۱

فرزان طاهری^۲

چکیده

در عصر حاضر سازمان‌هایی موفق و کارآمد محسوب می‌شوند که علاوه بر هماهنگی با تحولات جامعه امروزی بتوانند مسیر تغییرات و دگرگونی‌ها را نیز در آینده پیش‌بینی کرده و قادر باشند که این تغییرات را در جهت ایجاد تحولات مطلوب برای ساختن آینده‌ای بهتر هدایت کنند. این مقاله خلاصه‌ای از نتایج پژوهشی است که با هدف مقایسه سبکهای رهبری مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی از دیدگاه اعضای هیأت علمی استان گلستان صورت پذیرفته است و این که (شیوه‌های مدیریت منطبق با کدام یک از سبکهای لیکرت است).

جامعه آماری کلیه اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه دولتی شامل ۲۲۰ نفر و دانشگاه غیردولتی به تعداد ۱۴۰ نفر که جمعاً ۳۶۰ نفر می‌باشد. نمونه آماری ۹۰ نفر می‌باشد که ۲۵٪ جامعه مورد مطالعه را شامل می‌گردد. که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده‌اند. برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از پرسشنامه استفاده شده است و پایایی آن ۰/۹۴۶ محاسبه شده است.

در این تحقیق هم از روشهای آماری توصیفی و هم استنباطی استفاده شده است. از جدول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد برای توصیف جامعه آماری و از آزمون تی و مقایسه میانگین‌ها برای تعیین رابطه بین نظرات دو گروه استفاده شده است. سطح اعتبار انتخاب شده در این تحقیق ۹۵٪ و بالاتر می‌باشد.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد

۲- کارشناسی ارشد دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

نتایج نشان دادند که میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و آزاد در هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری و انگیزشی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و همچنین در مجموع مدیران دانشگاه‌های آزاد ارتباط بهتری با همکاران هیأت علمی خود ارتباط برقرار می‌نمایند. شیوه مدیریت در مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در دانشگاه‌های دولتی از سیستم مدیریت مشورتی لیکرت استفاده می‌نمایند. و در دانشگاه‌های غیردولتی مدیریت مشارکتی یعنی سیستم نوع ۴ لیکرت می‌باشد.

واژگان کلیدی

هدف‌گذاری، ارتباط، رهبری، انگیزش، کنترل، مدیریت مشارکتی، مدیریت مشورتی

مقدمه

مدیران باید از جزءنگری و شیفتگی نسبت به اهداف سازمانی خود رهایی یابند و اهداف والاتری را در رابطه با جامعه، کشور و دنیا فرا راه قرار دهند. در عصر جهانی شدن، سرافرازی مدیریت‌ها در آن است که جهانی بیندیشند و در منشور سازمانی خود سازمان، کشور و جهان را با هم ببینند.

هر قدر سازمان وسیعتر، متنوع‌تر و تخصصی‌تر باشد، اهمیت اداره آن نیز افزایش می‌یابد. در میان سازمان‌های مختلف، دانشگاه‌ها نقشی به مراتب حساستر دارند. چون از یک طرف به دیگر سازمانها جهت می‌دهند و از طرف دیگر نیروی انسانی آنها را تربیت می‌کنند. پس اگر دانشگاه‌های ما از کیفیت^۱ پائینی برخوردار باشند، بر روی سازمانهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، خدماتی و به طور کلی جامعه اثر نامطلوبی خواهد داشت و در عوض اگر دانشگاه‌های ما بتوانند نیروهای کارآمد برای دیگر بخشها تربیت کنند، زمینه

را برای رشد اقتصادی و توسعه صنعتی فراهم خواهند نمود چرا که دانشگاه‌ها طراح برنامه توسعه در هر جامعه هستند. پس در محیطی که پیوسته در حال تغییر است، مدیران باید خود را با تغییرات هماهنگ کنند. بنابراین مدیران خود نیاز به تحول دارند تا بتوانند عامل تحول شوند. از این رو باید به ابزارهای لازم یعنی دانش مدیریت، تخصص^۱ و تجربه^۲ برای هدایت امور و تحقق اهداف سازمان مجهز باشند. سبک و شیوه مدیریت برای کارکنان و سازمان اهمیت زیادی دارد و شیوه مناسبتر مدیریت، انگیزش بیشتر و عملکرد بهتر کارکنان و در نتیجه ارتقای بهره‌وری سازمان را در پی خواهد داشت، چرا که موفقیت هر برنامه‌ای به درجه همکاری کارکنان آن سازمان بستگی دارد.

در این تحقیق، شیوه‌های اعمال مدیریت در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و چگونگی انطباق آن با سیستم‌های چهارگانه رنسیس لیکرت از دیدگاه اعضای هیأت علمی^۳ به صورت مقایسه‌ای، بررسی شده است. لیکرت سبک‌های متداول مدیریت سازمانها را بر روی پیوستاری از سیستم یک تا سیستم چهار نشان داد:^۴

سیستم ۱- در این نظام مدیران سخت اقتدار طلبند، اعتمادی اندک به زیردستان هست و زیردستان بندرت در فراگرد تصمیم‌گیری شرکت داده می‌شوند. همه تصمیمات و هدف‌گذاریهای سازمان در رأس انجام می‌گیرد. زیردستان مجبور هستند با ترس، تهدید، تنبیه، پاداشهای اتفاقی و رضایت در سطح فیزیولوژیکی و ایمنی کار کنند.

1- speciality

2- Experience

3- Board academic

۴- پال هرسی و کنت بلانچارد: مدیریت رفتار سازمانی، ترجمه علی علاقه‌بند، (تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۵)، ص ۶۹-۶۶ به اختصار.

۵- هرولد کونتز، سیریل اودنل، هاینزو پهریخ: اصول مدیریت، ترجمه محمد علی طوسی، سید امین.ا. علوی، علی اکبر فرهنگی، اکبر مهدویان، (مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۲) ص ۲۹۵-۲۹۴ به اختصار

سیستم ۲- این نوع مدیریت اعتماد کمی به زیردستان دارد. بعضی تصمیمات در چهارچوب تجویز شده‌ای در سطوح پایین سازمان اتخاذ می‌شود. پاداشها و برخی تنبیهات علمی یا بالقوه برای انگیزش کارکنان بکار برده می‌شود. سیستم ۳- این مدیریت اطمینان قابل توجه‌ای ولی نه به طور کامل به زیردستان دارد. به زیردستان اجازه داده می‌شود که در سطوح پایین‌تر در موارد بسیار خاص و تخصصی به تصمیم‌گیری بپردازند. ارتباط در جهت بالا و پایین سلسله مراتب جریان می‌یابد. پاداشها، تنبیهات انفرادی و تا اندازه‌ای مشارکت در کار برای انگیزش کارگران مورد استفاده قرار می‌گیرد.

سیستم ۴- در این نوع مدیریت اعتماد و اطمینان کاملی نسبت به زیردستان ابراز می‌شود. تصمیم‌گیری بطور وسیع در سراسر سازمان توزیع می‌گردد. ارتباطات نه فقط در جهات بالا و پایین بلکه بین گروه‌ها جریان دارد. انگیزش کارکنان بر اثر مشارکت مستقیم آنها در تعیین پاداشها، هدفها، بهبود روشها و ارزشیابی پیشرفت در جهت هدفها، بوجود می‌آید.

به نظر لیکرت، هر قدر سبک مدیریت یک سازمان به سیستم چهار نزدیک‌تر باشد، به احتمال زیاد حد نصاب قدرت تولید آن پیوسته بالا خواهد بود و معمولاً در رده بالاتری از بازدهی و باروری قرار می‌گیرد. از آنجا که این روش در انگیزش عامل انسانی‌گرایی بسیار دارد. لیکرت آنرا اثربخش‌ترین روش برای رهبری یک گروه می‌داند.

در این تحقیق محقق در پی اطلاع از این امر است که شیوه مدیریتی دانشگاه‌های دولت و غیردولتی استان گلستان مطابق با کدامیک از سیستم‌های چهارگانه (آمرانه یا استبدادی، خیرخواهانه، مشورتی، مشارکتی) پیشنهادی لیکرت می‌باشد. به عبارت دیگر مسئله تحقیق، مقایسه شیوه مدیریت رئیسان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و انطباق آنها با سیستم‌های چهارگانه رنسیس لیکرت می‌باشد.

اهمیت انجام این پژوهش در این است که نتایج آن می‌تواند به رئیس‌ان دانشگاه‌ها کمک نماید تا به بازخورد حاصل از شیوه‌های مدیریت خود آگاهی یابند و برای پیشبرد اهداف آموزش عالی از شیوه‌های مؤثر (مشورتی و مشاورتی) استفاده نمایند تا ضمن اطلاع از شیوه‌های رایج مدیریت در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی، زمینه و اقدامات لازم را برای بکارگیری مدیران کارآمد دانشگاهی فراهم نمایند.

با توجه به موارد ذکر شده پژوهش حاضر در صدد پاسخ به سؤالات زیر است:

سؤال اول: آیا میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی در هدف‌گذاریها تفاوت وجود دارد؟

سؤال دوم: آیا میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی در تصمیم‌گیری‌ها تفاوت وجود دارد؟

سؤال سوم: آیا میزان استفاده از روش مشارکت گروهی توسط رئیس‌ان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی جهت انگیزش اعضای هیأت علمی با هم متفاوت است؟

سؤال چهارم: آیا شیوه مدیریت در مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی (از لحاظ شاخص‌های هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری، ارتباطات، انگیزش و کنترل) متفاوت است؟

روش

در این تحقیق قصد محقق مقایسه شیوه‌های موجود رهبری در مراکز آموزش عالی و انطباق آن با سیستم‌های چهارگانه مدیریتی لیکرت می‌باشد. بنابراین هدف محقق توصیف عینی و تجزیه و تحلیل شیوه‌های موجود مدیریت بدون هیچگونه دخالت ذهنی است، یعنی آنچه که هست و همچنین آزمایش و

کاربرد سیستم‌های مدیریتی پیشنهادی لیکرت در اداره و مدیریت دانشگاه‌ها است. این تحقیق از نظر روش، توصیفی از نوع پیمایشی و از نظر موضوع، مدیریتی می‌باشد، چون بهبود شیوه‌های مدیریت را در پی دارد.

جامعه تحقیق عبارت است از کلیه اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه‌های دولتی (علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، علوم پزشکی گرگان، پیام‌نور گنبد، پیام‌نور بندر ترکمن) و دانشگاه‌های غیردولتی (دانشگاه‌های آزاد واحد گرگان، واحد علی‌آبادی و واحد آزادشهر) شامل ۱۶۰ نفر که یک جامعه محدود است. (دانشگاه‌های دولتی ۲۲۰ نفر و دانشگاه‌های غیردولتی ۱۴۰ نفر) سایر اطلاعات جامعه تحقیق در جداول شماره ۱ تا ۶ آمده است.

نمونه‌گیری^۱ در واقع انتخاب تصادفی تعدادی از افراد جامعه است، بطوری که خصوصیات و ویژگی‌های اصلی آن را دارا باشد در این تحقیق، حجم نمونه ۹۰ نفر می‌باشد که از طریق اعمال فرمول کوکران

$$N = \frac{\frac{t^2 (pq)}{d^2}}{1 + \frac{1}{n} \left(\frac{t^2 (pq)}{d^2} - 1 \right)}$$

خطای تخمین $d = 0/05$ نسبت $q = 1 - p$ نسبت $p = 0/5$

عدد جدول $t = 1/96 \sim 2$ تعداد نمونه $n = 90$ تعداد جمعیت $N = 360$

$n = 78$ بدست آمده که برای اطمینان بیشتر و ملحوظ داشتن ضریب افت،

حجم نمونه ۹۰ نفر در نظر گرفته شده است که ۲۵٪ جامعه مورد مطالعه را شامل می‌گردد. یعنی ۲۵٪ اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی. بنابراین با توجه به تعداد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی مورد مطالعه (۲۲ نفر) و

دانشگاه‌های غیردولتی (۱۴۰ نفر)، (۵۵ نفر) از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و (۳۵ نفر) از میان اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های غیردولتی انتخاب گردیده‌اند.

روش نمونه‌گیری انتخاب شده در این تحقیق از نوع تصادفی طبقه‌ای می‌باشد. بدین ترتیب که ابتدا جامعه آماری به طبقات مختلف تقسیم شده (یعنی سه دانشگاه غیردولتی و چهار دانشگاه دولتی) و سپس با توجه به تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت از هر طبقه (دانشگاه)، ۲۵ درصد به عنوان نمونه انتخاب و با مراجعه به دانشگاه‌های مذکور به صورت تصادفی پرسشنامه در اختیار استادان قرار گرفته و پس از تکمیل جمع‌آوری گردیده است.

برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از پرسشنامه منظم یا بسته استفاده شده که توسط اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه‌های مورد مطالعه تکمیل گردیده است.

نحوه ساخت و اجرای ابزار گردآوری داده‌ها به این صورت است که :

این پرسشنامه از ۲۲ سؤال بسته تشکیل شده است که گزینه کم بیانگر سبک ۱ لیکرت (مدیریت آمرانه) گزینه تا حدودی بیانگر سبک ۲ (مدیریت خیرخواهانه) گزینه زیاد بیانگر سبک ۳ (مدیریت مشورتی) و گزینه خیلی زیاد بیانگر سبک ۴ لیکرت (مدیریت مشارکتی) می‌باشد.

برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی و نظر استادان و متخصصان استفاده شده است و برای تعیین پایایی با اجرای آزمایشی پرسشنامه و محاسبه واریانس هر سؤال و واریانس کل سئوالات و استفاده از فرمول آلفای کرونباخ

$$\text{ضریب پایایی} = \left[\text{Alpha} = \frac{R}{R-1} \left(1 - \frac{\sum Si^2}{st^2} \right) \right] \text{ محاسبه و مقدار } ۰/۹۴۶$$

بدست آمده که مناسب بوده و مورد قبول استادان راهنما و مشاور قرار گرفت.

در این پژوهش تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو سطح توصیفی و استنباطی به مورد اجرا گذاشته خواهد شد، بطوریکه ابتدا اقدام به تشکیل جدول توزیع فراوانی برای تک تک متغیرها خواهیم نمود که در این جدول، فراوانی مطلق و درصد فراوانی مشخص خواهد شد و به دنبال آن میانگین و انحراف استاندارد هر یک از سؤالات نیز تعیین خواهد گردید. همچنین به منظور پاسخگویی به سؤالات پژوهش با در نظر گرفتن مقیاس به کار رفته در جهت سنجش متغیرها، از آزمون t استفاده می‌گردد که تمامی مراحل انجام محاسبات با استفاده از بسته نرم‌افزاری SPSS صورت خواهد گرفت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

یافته‌ها

جدول ۱- مقایسه مشخصه‌های ریسبان دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی مورد مطالعه

دانشگاه‌های دولتی	جنسیت	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	مرتبه علمی	دانشگاهی	سابقه کار	غیر دولتی	دانشگاه‌های	جنسیت	مدرک تحصیلی	شماره تحصیلی	رشته تحصیلی	مرتبه علمی	دانشگاهی	سابقه کار
علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	مرد	PHD	بیماری شناسی گیاهی	استادیار	۱۵ سال	واحد گرگان	مرد	نکترای حرفه‌ای پزشکی	مردی	۵ سال					
علوم پزشکی گرگان	مرد	فوق تخصص	داخلی گوش	استادیار	۵ سال	واحد علی‌آباد	مرد	کارشناسی ارشد مهندسی برق	مردی	۴ سال					
پیام نورکنید	مرد	کارشناسی ارشد	اقتصاد	مربی	۱۲ سال	واحد آزادشهر	مرد	کارشناسی ارشد مدیریت دولتی	مردی	۳ سال					
پیام نور بندر ترکمن	مرد	کارشناسی ارشد	جغرافیا	مربی	۲۷ سال										

جدول ۲- تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه‌های دولتی به تفکیک مرتبه علمی و جنسیت

دانشگاه‌های دولتی	تعداد استادان	مرتبه علمی					جنسیت	
		استاد	دانشیار	استادیار	مردی	مربی آموزشی		
علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۱۲۰	۲	۷	۴۳	۷۷	---	۱۲۷	۳
علوم پزشکی گرگان	۸۱	---	---	۵۰	۳۱	---	۵۷	۲۴
پیام نورکنید	۷	---	---	۱	۵	۱	۶	۱
پیام نور بندر ترکمن	۲	---	---	---	۲	---	۲	---
جمع	۲۲۰	۲	۷	۹۴	۱۱۵	۱	۱۹۲	۲۸

جدول ۳- تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه‌های غیردولتی به تفکیک مرتبه علمی و جنسیت

جنسیت	مرتبه علمی						تعداد استادان	دانشگاه‌های آزاد اسلامی
	مرد	زن	مربی آموزشیار	مربی	استادیار	دانشیار		
۱۲	۶۸	۱	۷	۶	---	۲	۸۰	واحد گرگان
۱	۲۹	---	۲۶	۴	---	---	۳۰	واحد علی آباد
۴	۲۶	---	۲۷	۳	---	---	۳۰	واحد آزادشهر
۱۷	۱۲۲	۱	۱۲۴	۱۳	---	۲	۱۴۰	جمع

جدول ۴- مشخصات اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی به تفکیک مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی						دانشگاه‌های دولتی
فوق تخصص	دکترای تخصصی	دکترای حرفه‌ای	دانشوری	کارشناسی ارشد	کارشناسی	
---	۴۳	۱	۱۲	۷۲	۲	علوم کشاورزی گرگان
۵	۴۵	---	---	۳۱	---	علوم پزشکی گرگان
---	۱	---	۱	۴	۱	پیام نور گنبد
---	---	---	---	۲	---	پیام نور بندر ترکمن
۵	۸۹	۱	۱۳	۱۰۹	۳	جمع

جدول ۵- مشخصات اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های غیردولتی به تفکیک مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی						دانشگاه‌های غیردولتی
فوق تخصص	دکترای تخصصی	دکترای حرفه‌ای	دانشوری	کارشناسی ارشد	کارشناسی	
---	۸	۱	---	۷۰	۱	واحد گرگان
---	۴	---	---	۲۶	---	واحد علی آباد
---	۳	---	---	۲۷	---	واحد آزادشهر
---	۱۵	۱	---	۱۲۳	۱	جمع

جدول ۶- مقایسه حجم جامعه آماری و نمونه آماری در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی مورد مطالعه

نمونه آماری	جامعه آماری	دانشگاه‌های غیر دولتی	نمونه آماری	جامعه آماری	دانشگاه‌های دولتی
۲۰	۸۰	دانشگاه آزاد اسلامی کرگان	۳۲	۱۳۰	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی کرگان
۸	۳۰	دانشگاه آزاد اسلامی علی‌آباد	۲۰	۸۱	دانشگاه علوم پزشکی کرگان
۷	۳۰	دانشگاه آزاد اسلامی آزاد شهر	۲	۷	دانشگاه پیام نور گنبد
—	—	—	۱	۲	دانشگاه پیام نور بندر ترکمن
۲۵	۱۴۰	جمع	۵۵	۲۲۰	جمع

تجزیه و تحلیل سؤال اول پژوهش:

آیا میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی در هدف‌گذاری‌ها تفاوت وجود دارد؟ برای تبیین این سؤال پژوهشی محقق ۵ پرسش فوق را با هم ترکیب نموده و به این ترتیب یک متغیر ترکیبی با هدف تعیین تفاوت میزان مشارکت اعضای هیأت علمی جامعه آماری مورد مطالعه (دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی) در هدف‌گذاری‌ها به وجود آمده است. نتایج بررسی این امر به شرح ذیل می‌باشد:

نگرش	سطوح پاسخ				طبقات آزمودنی‌ها
	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	
فراوانی	۷	۱۷	۲۴	۷	استادان دانشگاه‌های دولتی
درصد	۱۲/۷	۳۰/۹	۴۲/۶	۱۲/۷	
فراوانی	۱	۶	۱۸	۱۰	استادان دانشگاه‌های غیر دولتی
درصد	۲/۹	۱۷/۱	۵۱/۴	۲۸/۶	
فراوانی	۸	۲۳	۴۲	۱۷	جمع
درصد	۸/۹	۲۵/۵	۴۶/۷	۱۸/۹	

با توجه به جدول می‌توان گفت که در دانشگاه‌های غیردولتی ۸۰ درصد از پاسخگویان عنوان کردند که در هدف‌گذاری‌های دانشگاه مشارکت زیاد و خیلی زیاد داشته و مدیریت این دانشگاه‌ها برای این مهم از تجارب همکاران خود بهترین بهره‌برداری را می‌نمایند. در صورتی که در دانشگاه‌های دولتی ۵۶/۳ درصد از افراد معتقد بودند که در هدف‌گذاری‌های دانشگاه با کادر مدیریتی همکاری و همیاری می‌نمایند.

فاصله اطمینان در سطح %۹۵	سطح معنی‌داری sig		آزادی درجه	t	سطح معنی‌داری sig		F
	سطح پایین	سطح بالا			سطح پایین	سطح بالا	
	-۰/۰۴۱۳	-۰/۷۵۵۶	۸۸	-۲/۲۱۷	-۰/۱۷۷	۱/۸۵۴	واریانس‌های برابر
	-۰/۰۵۴۱	-۰/۷۴۲۷	۸۱/۱۵۵	-۲/۳۰۳			واریانس‌های نابرابر

با توجه به اینکه sig محاسبه شده برای f بزرگتر از ۰/۰۵ است (sig=0/177)، برای مشخص نمودن معنی‌دار بودن sig، t را با توجه به آزمون لون برای واریانس‌های برابر در نظر گرفته و نسبت به چگونگی وضعیت آزمون قضاوت می‌نماییم. از آنجا که sig محاسبه شده در این حالت کوچکتر از ۰/۰۵ است (sig=۰/۰۲۹) فرض صفر رد و فرض تحقیق اثبات می‌گردد. بنابراین می‌توان گفت بین میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی در هدف‌گذاریها تفاوت معنی‌داری وجود دارد و نتایج حاصله را با ضریب خطای ۵٪ به جامعه مورد مطالعه تعمیم داد.

تجزیه و تحلیل سؤال دوم پژوهش

آیا میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی در تصمیم‌گیری‌ها تفاوت وجود دارد؟

جمع	سطوح پاسخ				نگرش	طبقات آزمودنی‌ها
	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم		
۵۵	۶	۲۰	۱۸	۱۱	فراوانی	استادان دانشگاه های دولتی
۱۰۰	۱۰/۹	۳۶/۴	۳۲/۷	۲۰	درصد	
۲۵	۱۴	۱۴	۶	۱	فراوانی	استادان دانشگاه‌های غیردولتی
۱۰۰	۴۰	۴۰	۱۷/۱	۲/۹	درصد	
۹۰	۲۰	۳۴	۲۴	۱۲	فراوانی	جمع
۱۰۰	۲۲/۲	۳۷/۸	۲۶/۷	۱۳/۳	درصد	

فاصله اطمینان در سطح ۹۵٪	سطح معنی داری sig	درجات آزادی	t	سطح معنی دار sig ی	F		
							سطح بالا
-۰/۴۲۳۹	-۱/۱۸۸۲	۰/۰۰۰	۸۸	-۴/۳۵۸	-۰/۰۸۷	۳/۰۰۲	واریانسهای برابر
-۰/۴۵۷۱	-۱/۱۷۵۱	۰/۰۰۰	۸۰/۹۹۵	-۰/۵۲۳			واریانسهای نابرابر

با توجه به سطح معنی‌داری آزمون $F (sig=0/087)$ ملاحظه می‌شود که این میزان از $0/05$ بیشتر بوده و معنی‌دار نمی‌باشد. بنابراین مقدار t و سطح معنی‌داری را برای واریانس برابر می‌توان ملاک قرار داد. تا عنایت به این مسئله، میزان آزمون $t (t=-4/358)$ و سطح معناداری $sig = 0/000$ می‌توان بیان نمود که میان میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی در

تصمیم‌گیریهای دانشگاه تفاوت معنی‌داری وجود دارد و می‌توان نتایج حاصله را با ضریب خطای کمتر از ۱٪ به جامعه مورد مطالعه تعمیم داد.

«در بحث تصمیم‌گیری مشارکتی یکی از وظایف مهم مدیر، شناسایی تصمیماتی است که گروه بایستی در اتخاذ آنها مشارکت داشته باشد و تصمیماتی که باید به طرق دیگر اتخاذ شوند. نقش و عملکرد گروه و میزان مشارکت آنها در تصمیم‌گیری، می‌تواند بر اساس ماهیت مسأله تغییر کند. به علاوه مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و شکل‌دهی سیاستهای آموزشی عامل مهمی در افزایش روحیه، رضایت شغلی، جدیت و تعهد گروه محسوب می‌گردد.»^۱

تجزیه و تحلیل سؤال سوم پژوهش

آیا میزان استفاده از روش مشارکت گروهی توسط رؤسایان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی جهت انگیزش اعضای هیأت علمی با هم متفاوت است؟

جمع	سطوح پاسخ				نگرش	طبقات آزمودنی‌ها
	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم		
۵۵	۱۰	۱۷	۲۴	۴	فراوانی	استادان دانشگاه های دولتی
۱۰۰	۱۸/۲	۳۰/۹	۴۳/۶	۷/۳	درصد	
۳۵	۱۸	۱۱	۵	۱	فراوانی	استادان دانشگاه‌های غیر دولتی
۱۰۰	۵۱/۴	۳۱/۴	۱۴/۳	۲/۹	درصد	
۹۰	۲۸	۲۸	۲۹	۵	فراوانی	جمع
۱۰۰	۳۱/۱	۳۱/۱	۳۲/۲	۵/۶	درصد	

۱- علی شیرازی: مدیریت آموزشی، (مشهد، جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۳)، ص ۱۷۹

فاصله اطمینان در سطح ۹۵٪	سطح معنی‌دار sig ی	درجات آزادی	t	سطح معنی‌داری sig	F	
-۰/۲۶۰۸	-۰/۹۷۴۳	۸۸	-۳/۴۴۰	۰/۱۴۳	۲/۱۸۱	واریانس‌های برابر
-۰/۲۷۷۲	-۰/۹۶۲۶	۸۰/۴۳۵	-۳/۵۶۱			واریانس‌های نابرابر

باتوجه به سطح معنی‌داری آزمون f ($sig=0/143$) ملاحظه می‌شود که این میزان از $0/05$ بیشتر بوده و معنی‌دار نمی‌باشد. بنابراین مقدار t و سطح معنی‌داری برای واریانس برابر در نظر گرفته می‌شود. با عنایت به این امر، میزان آزمون t ($t = -3/440$) و سطح معناداری آن ($sig=0/100$) می‌توان اظهار داشت که میان میزان استفاده از روش مشارکت گروهی توسط رؤسایان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی جهت انگیزش اعضای هیأت علمی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و می‌توان نتایج حاصله را با ضریب خطای 5% به جامعه مورد مطالعه تعمیم داد. تجزیه و تحلیل سؤال چهارم پژوهش

آیا شیوه مدیریت در مراکز عالی دولتی و غیردولتی (از لحاظ شاخص‌های هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری، ارتباطات، انگیزش و کنترل متفاوت است).

جمع	سطوح پاسخ				نگرش	طبقات آزمودنی‌ها
	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم		
۵۵	۱۰	۲۲	۲۱	۲	فراوانی	استادان دانشگاه های دولتی
۱۰۰	۱۸/۲	۴۰	۳۸/۲	۳/۶	درصد	
۲۵	۲۲	۸	۵	-	فراوانی	استادان دانشگاه‌های غیر دولتی
۱۰۰	۶۲/۹	۳۲/۹	۱۴/۲	-	درصد	
۹۰	۲۲	۳۰	۲۶	۲	فراوانی	جمع
۱۰۰	۲۵/۶	۳۳/۳	۲۸/۹	۲/۲	درصد	

با توجه به جدول بالا در دانشگاه‌های دولتی بیشترین فراوانی برای سیستم شماره ۳ (سطح زیاد) با ۲۲ پاسخ و ۴۰ درصد ارائه شده است که این نوع مدیریت اطمینان قابل توجه ولی نه به طور کامل به زیردستان دارد. ارتباط در جهت بالا و پایین سلسله مراتب جریان می‌یابد. خط‌مشی‌های گسترده و تصمیم‌های عمومی در سطح مدیریت دانشگاه اتخاذ و تصمیم‌های مشخص و اجرایی در رده‌های پایین‌تر سازمان گرفته می‌شود. به این نوع سیستم که ۴۰ درصد آن را حاکم بر فضا و مدیریت دانشگاه می‌دانند. سیستم مشورتی اطلاق می‌گردد.

در تعیین سبک رهبری دانشگاه غیردولتی ۲۲ نفر از افراد این جامعه (۶۲/۹ درصد) اظهار داشته‌اند که سیستم حاکم بر این گونه دانشگاه‌ها مشارکتی با رتبه ۴ (سطح خیلی زیاد) سیستم لیکرت می‌باشد. در این نوع مدیریت کنش و واکنش متقابل رئیس و اعضای هیأت علمی گسترده، دوستانه و توأم با اعتماد و اطمینان فراوان است، تصمیم‌گیری به طور وسیع در سراسر سازمان توزیع می‌گردد و گروه و رهبر در تعیین خط‌مشی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مهم مشارکت دارند. اختیار و قدرت اشتراکی است و در انحصار مقامات مدیریتی سازمان نمی‌باشد. فعالیت‌های گروهی تشویق می‌شوند و رهبر و گروه در قالب یک واحد اجتماعی همکاری می‌کنند. این شیوه در ارتقاء یا بهبودی کار گروه، کاهش درگیری‌ها و بحران‌ها، برقراری ارتباطات سالم دو طرفه، به وجود آوردن جو تفاهم و همیاری و رشد شخصیت اعضا مفید و مثمر ثمر است. لازم به ذکر است که سیستم منسوخ شده آمرانه در هیچ یک از گروه‌های جامعه آماری اعمال نمی‌گردد و همه مدیران این نهاد فرهنگی و علمی که نقش بسزایی در تحول جوامع ایفا می‌نمایند. به سوی مشارکت و همفکری و در نهایت بهبود ساختار علمی و فرهنگی و اجرای دقیق برنامه‌های آن گام‌های اساسی برمی‌دارند.

فاصله اطمینان در سطح ۹۵٪		سطح معنی‌داری sig	درجات آزادی	t	سطح معنی‌داری sig	F	
سطح بالا	سطح پایین						
-۰/۳۰۹۲	-۰/۹۴۹۹	۰/۰۰۰	۸۸	-۳/۹۰۵	۰/۴۴۹	۰/۵۷۸	واریانس‌های برابر
-۰/۳۱۷۲	-۰/۹۴۱۸	۰/۰۰۰	۷۸/۸۳۱	-۴/۰۱۲			واریانس‌های نابرابر

با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده برای f بزرگتر از ۰/۰۵ است. (Sig=۰/۴۴۹). آزمون t با توجه به آزمون لون برای واریانس‌های برابر در نظر گرفته می‌شود. از آنجا که سطح معنی‌داری در این حالت کوچکتر از ۰/۰۵ است (Sig=۰/۰۰۰) می‌توان گفت میان شیوه مدیریت در مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی از لحاظ شاخص‌های ذکر شده تفاوت معنی‌داری وجود دارد و نتایج حاصله را می‌توان با ضریب خطای ۱٪ به جامعه مورد مطالعه تعمیم داد.

نتیجه‌گیری

پس از مقایسه نتایج حاصل از پژوهش حاضر با یافته‌های تحقیقات پیشین می‌توان چنین نتیجه گرفت که تحولی که طی چند سال اخیر در اعمال شیوه‌های مدیریت به چشم می‌خورد قابل توجه بوده و همچنین میان اعمال شیوه‌های مدیریت به ویژه در دانشگاه‌های غیردولتی استان گلستان و استان مازندران تفاوت محسوسی مشاهد می‌گردد، این بدین معنی است که در دانشگاه‌های غیردولتی استان گلستان به معیارهای انتخاب مدیران توجه بیشتری مبذول گردیده در نتیجه اعمال شیوه‌های مدیریت بازدهی بیشتری را در پی داشته است.

پیشنهادها

- ۱- مبتنی بر یافته‌های تحقیق به برنامه‌ریزان:
 - الف- طرحی فراهم گردد که در آن ویژگی‌های مدیران موفق در زمینه‌های مدیریت مشورتی و مدیریت مشارکتی به صورت مستند در آمده در اختیار مراکز آموزش عالی قرار گیرد.
 - ب- قبل از انتخاب رئیسان دانشگاه‌ها، از آنان آزمون شخصیت به عمل آید و برای اداره امور دانشگاه افرادی انتخاب گردند که بیشتر از روشهای مشورتی و مشارکتی استفاده می‌نمایند.
 - ج- برای رئیسان دانشگاه‌ها، دوره‌های آموزش مدیریت به ویژه در زمینه مدیریت مشورتی و مشارکتی با حضور استادان برجسته رشته مدیریت خصوصاً مدیریت آموزشی در نظر گرفته شود، تا از آخرین یافته‌های علم مدیریت در زمینه این نوع مدیریت ها بهرمند گردند.
 - د- برای انتخاب رئیسان دانشگاه‌ها، تجارب و سوابق کارهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی در مؤسسات آموزش عالی، ملاک گزینش قرار گیرد.
 - ه- رئیسان دانشگاه‌ها و معاونان از میان اعضای هیأت علمی انتخاب گردند.
 - و- به منظور رعایت استانداردهای آموزش عالی، همه دانشگاه‌ها زیر مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشند و انتخاب رئیسان دانشگاه‌ها به عهده آن وزارتخانه باشد.
 - ز- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، عملکرد رئیسان دانشگاه‌ها را مورد سنجش قرار داده و بر کار آنان نظارت همه جانبه و دائمی داشته باشد.
- ۲- مبتنی بر تجارب محقق به برنامه‌ریزان:

برای اینکه دانشگاه‌ها از مراکز انتقال فکر و اندیشه به مراکز تولید اندیشه و شناخت تبدیل گردند، باید:

- الف- رئیسان دانشگاه‌ها به مدت یک تا دو سال به عنوان معاون آموزشی و یا سرپرست دانشگاه مشغول کار گردند و بعد از ارزیابی عملکرد، در صورت موفق بودن به سمت ریاست دانشگاه منصوب شوند.
- ب- رئیسان دانشگاه‌ها حتی‌الامکان از میان فارغ‌التحصیلان رشته مدیریت خصوصاً مدیریت آموزشی انتخاب گردند.
- ج- برای دستیابی به مدیریت کارآمد دانشگاهی، معیارها و ضوابط انتخاب رئیسان دانشگاه‌ها توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با همکاری اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها تعیین گردد.
- د- نظارت و جهت‌بخشی به فعالیت‌های دانشگاه‌ها از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام گیرد.
- ه- به خاطر اهمیت، حساسیت، گستردگی و تخصصی‌تر بودن دانشگاه‌ها در مقایسه با دیگر سازمان‌های اجتماعی، مسئولان گزینش و حراست آن نیز از میان اعضای هیأت علمی انتخاب گردند، تا بهتر بتوانند به رئیسان دانشگاه‌ها در پیشبرد اهداف آموزش عالی کمک نمایند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

کتابنامه

- آستن، چارلز، بیماری‌های مدیریت، ترجمه سیروس پرهام، تهران، کتاب زمان، ۱۳۷۳.
- اسمیت، فیلیپ جی و هولفیش، گوردون، تفکر منطقی روش تعلیم و تربیت، ترجمه علی شریعتمداری، تهران، سمت، ۱۳۷۱.
- اسمیت، فیلیپ جی، ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران، ۱۳۷۰.
- افجه‌ای، سید علی‌اکبر، مدیریت اسلامی، تهران، جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۹.
- باغدار حسینی، علی، مقایسه سبک مدیریت کتابخانه‌های دانشکده‌های دانشگاه تهران و کتابخانه مرکزی با سبک‌های مدیریت لیکرت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
- بهرنگی، محمدرضا، مدیریت آموزشی و آموزشگاهی، تهران، کمال تربیت، ۱۳۷۸.
- بیانی، احمد، دانشگاه اسلامی، دانشگاه درون‌زا. ماهنامه ادبیات معاصر، شماره نهم و دهم، ۱۳۷۵.
- تقوی دامغانی، سید رضا، نگرشی بر مدیریت اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲.
- خداوردی یدا، ...، مبانی مدیریت آموزشی عالی دانشگاهی، قزوین، بحرالعلوم، ۱۳۷۵.
- درداری، ن، مدیریت ژاپنی، تهران، مؤسسه فرهنگی رسا، ۱۳۷۳.
- دلاور، علی، احتمالات و آمار کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی، انتشارات رشد، ۱۳۸۱.
- رفیع‌پور، فرامرز، کندوکاوها و پنداشت‌ها، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۱.
- زرگر، محمود، راهنمای جامع SPSS 10، انتشارات بهینه، ۱۳۸۰.

- ... سلیمانی، محسن، مقایسه سبک‌های مدیریت دبیرستان‌های پسرانه دولتی و غیرانتفاعی تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۲.
- ... شرکت آمارپردازان، راهنمای کاربران SPSS 6، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی حامی، ۱۳۷۷.
- ... شیرازی، علی، مدیریت آموزشی، مشهد، جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۳.
- ... طوسی، محمدعلی، مشارکت و مدیریت مشارکت جو، تهران، سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۷۹.
- ... عبدالله‌پور، بیت‌الله، بررسی سبک مدیریتی دبیرستان‌های پسرانه در پنج منطقه آموزش و پرورش تهران بر اساس سبک‌های مدیریتی لیکرت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۷۱.
- ... عسگریان، مصطفی، مدیریت اسلامی، تهران، جهاد دانشگاهی دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۰.
- ... علاقه‌بند، علی، مبانی و اصول مدیریت آموزشی، تهران، انتشارات بعثت، ۱۳۷۱.
- ... علاقه‌بند، علی، مقدمات مدیریت آموزشی، تهران، انتشارات بعثت، ۱۳۷۱.
- ... علی‌آبادی، علیرضا، مدیران جامعه اسلامی، تهران، نشررامین، ۱۳۷۲.
- ... فیض‌الاسلام، سید علینقی، نهج‌البلاغه.
- ... کلانتری، خلیل، پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی-اقتصادی با استفاده از نرم افزار spss، تهران، نشر شریف، ۱۳۸۲.
- ... کوکلان، هوشنگ، رفتار سازمانی، تهران، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی، ۱۳۵۸.
- ... کونتز، هرولد، اودائل، سیریل وویهریخ، هاینز، اصول مدیریت، ترجمه محمدعلی طوسی، سید امین‌ا... علوی، علی‌اکبر فرهنگی و اکبر مهدویان، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۲.

- گریفیث، دانیل، روابط انسانی در مدیریت آموزشی، ترجمه خداد بخشی، تهران، رویان، ۱۳۷۵.
- مختارپور، یدالله، بررسی شیوه‌های مدیریت بر اساس سیستم لیکرت در مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی استان مازندران از دیدگاه اعضای هیأت علمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ۱۳۷۳.
- مظفریان، منوچهر، رهبری و مدیریت در اسلام، تهران، مؤسسه مطبوعاتی عطایی، ۱۳۶۲.
- وایلز، کیمبل، مدیریت و رهبری آموزشی، ترجمه محمدعلی طوسی، تهران مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۶۷.
- هرسی، پال و بلانچارد، کنث، مدیریت رفتار سازمانی، ترجمه علی علاقه‌بند، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۵.
- هوی، وین ک و میسکل، سیسل ج، تئوری، تحقیق و عمل در مدیریت آموزشی، (جلد ۱ و ۲)، ترجمه میرمحمد سید عباس‌زاده، دانشگاه ارومیه، ۱۳۷۰.
- هوی، وین ک و میسکل، سیسل ج، مدیریت آموزشی، تئوری، تحقیق و عمل، ترجمه میرمحمد سید عباس‌زاده، دانشگاه ارومیه، ۱۳۸۰.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی